

Raluca ZAMFIRESCU:

*„Provin dintr-o familie
pentru care cuvântul «împreună»
înseamna foarte mult”*

Raluca Zamfirescu a absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică la clasa doamnei Sanda Manu. A fost angajată Teatrului Tineretului din Piatra Neamț și a Teatrului Național din Cluj. La Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești este actriță de douăzeci și opt de ani. De-a lungul anilor a lucrat cu regizori importanți precum: Cătălina Buzoianu, Alexandru Tocilescu, Alexandru Dabija, Aureliu Manea, Dragoș Galgoțiu. De la fiecare dintre ei a învățat lucruri care, conform spuselor sale, i-au folosit în timp. Două ore am vorbit despre copilărie, familie și dragoste de teatru.

Mirela SANDU: *V-ați început activitatea artistică în urmă cu treizeci și cinci de ani...*

Raluca ZAMFIRESCU: Am absolvit Institutul de Teatru în anul 1975, apoi, împreună cu alți trei colegi: Puiu Dănilă, Horațiu Mălăele și Rozina Cambos am fost repartizați la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. Am stat acolo trei ani. Am trăit și clipe minunate și mai puțin plăcute. Pot spune că la Piatra Neamț am mai făcut o școală. Mi-am dorit să merg la Piatra. Erau acolo actori pe care îi văzusem când veneau în turneu la București, pe care-i admiram și-mi doream să joc alături de ei. Am făcut spectacole de care îmi amintesc cu drag. Debutul l-am avut cu un spectacol regizat de Cătălina Buzoianu, *Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*, o dramaturgie după basmul lui Petre Ispirescu. Într-un fel, spectacolul a devenit

imagine-simbol pentru Teatrul din Piatra Neamț. Anul trecut am fost la sărbătorirea a cincizeci de ani de la înființarea Teatrului și imaginea folosită pentru toate materialele publicitare ale Semicentenarului era reproducerea minunatului afiș făcut de Mihai Mădescu. M-am bucurat, m-am emoționat. Am început cu niște regizori excepționali care făceau teatru de calitate: Cătălina Buzoianu, Iulian Vișa, Alexandru Tocilescu, Alexandru Dabija. Toate aceste nume au însemnat tot atâtea experiențe importante în formarea mea ca actriță. Mai târziu, de-a lungul celor treizeci și patru de ani, am dus dorul acestor întâlniri, dar am fost suficient de pregătită atunci când întâlnirile următoare au fost mai puțin binecuvântate.

M.S.: *Ce actori erau în acea perioadă la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț?*

R.Z.: Era o trupă extraordinară, din care, din păcate, acum au mai rămas acolo, în viață, doar Cornel Nicoară și Dan Borcia. În teatru mai erau Valentin Uritescu, Gelu Apostol, Eugenia Balaure, Florin Măcelaru, Traian Pârlog, Ioan Muscă. Din nefericire, unii dintre aceștia nu mai sunt printre noi. Și ce actori extraordinari erau! Despre Paul Chiribuță, de exemplu, pot spune și azi că a fost cel mai bun partener de scenă pe care l-am avut vreodată. Stătea în culise și urmărea ce face partenerul, încerca să lege de ceea ce construia pentru personajul său, îți sugera cum ar trebui să construiești mai bine alături de el, personajul. M-am format în ideea teatrului de trupă. La Piatra Neamț am învățat ce înseamnă să fii atent, să fii generos, să îți dorești ca spectacolul să iasă și să fii conștient că tu ești important pentru că ești parte a spectacolului, indiferent cât e rolul tău, ești parte dintr-un întreg. Acolo am învățat că este esențial să nu pierzi contactul cu scena. Mă cuprinde neliniștea când nu sunt un timp pe scândură. Din acest motiv nu am refuzat în viața mea decât un singur rol și nu pentru că nu mi-ar fi plăcut, ci pentru că eram supărată pe regizor. Indiferent dacă sunt trei vorbe sau mai multe, întotdeauna am ales să joc.

M.S.: *Aveți amintiri din acea perioadă?*

R.Z.: Am amintiri foarte frumoase de la Piatra Neamț. De fapt, mă gândesc că de-a lungul timpului sufletul și mintea cern și păstrează ca amintiri doar lucrurile frumoase. Cu *Slugă la doi stăpâni* de Carlo Goldoni am mers în turneu la Teatrul Mic. Când am intrat în scenă am avut impresia că balconul se va răsturna peste noi, atât era de plin. În timpul spectacolului, un tânăr a început să țipe disperat: „lasă-mă să răd!"; scenele se derulau atât de repede încât el nu apuca să termine de răs de la o scenă la alta. În turneul cu spectacolul *Nevestele vesele din Windsor* de William Shakespeare, sala Teatrului „Bulandra” era atât de plină, încât spectatorii stăteau și la garderobă. La un moment dat, ușile de la magazia de decor a teatrului s-au deschis și au năvălit studenții, iar noi nu mai puteam să intrăm în scenă. Acestea sunt clipe extraordinare care nu se uită.

M.S.: *Ce regizori v-au marcat cariera de-a lungul anilor?*

R.Z.: Am numit regizorii începuturilor mele în teatru. Mai târziu s-au adăugat: Dragoș Galgoțiu, Aureliu Manea, Alice Barb, dar nu pot să nu mă gândesc și la alte nume de regizori cu care n-am avut șansa să lucrez. Când eram la Institut, l-am văzut pe domnul Liviu Ciulei la repetiții. În momentul în care aveam o oră liberă mă furișam în sala de la Teatrul „Bulandra” – deasupra era I.A.T.C.-ul – și priveam, ascultam, învățam. Tot în acea perioadă mergeam la Târgu Mureș, unde fratele meu Florin Zamfirescu era actor. Așa am avut șansa să asist la repetițiile domnului Harag Gheorghe pe care mai târziu l-am reîntâlnit la Cluj. Mi-au rămas în minte repetițiile de la Teatrul Maghiar de Stat. Am mers la toate, deși nu cunosc limba maghiară. Repeta *Azilul de noapte* de Maxim Gorki. Cu astfel de regizori, cu astfel de oameni în sală, te simți ocrotit, puternic și chiar poți scoate din adâncurile tale lucruri pe care nici nu bănuiai că le poți face. Ideal ar fi ca între regizor și actorul pe care l-a distribuit în spectacolul său să existe comunicare, atenție, încredere, disponibilitatea de a se asculta unul pe altul. Actorul e o făptură ciudată și sensibilă sau cel puțin așa mă simt eu. Îmi este bine când regizorul are încredere în mine și nu mă „pierde” pe parcursul repetițiilor pentru altceva care i se pare mai important. Îmi doresc ca el din sală să vadă tot ce îi propun eu pe scenă, să mă ducă mai departe sau să mă întoarcă dacă am pornit-o prost. Vreau să am încredere în regizor pentru că avem un scop comun: calitatea spectacolului. Nu vreau să fiu o unealtă, îmi doresc să putem avea încredere unul în altul. Aici la Ploiești, o experiență deosebită au fost repetițiile cu Aurel Manea la spectacolul *Trei surori* de Cehov. Era o persoană specială

și toți l-am tratat cu multă atenție. După ce a ieșit spectacolul, am constatat că repetasem în total doar patruzeci și două de ore. Erau repetiții de maximum o oră și jumătate. Aurel Manea îți dădea câte un element. A zis „e frig” și noi a trebuit să înțelegem de ce atunci când începe piesa cele trei surori tremură; era frig înlăuntrul lor. Spațiul creat de Vittorio Holtier îți dădea această senzație, vâjâia vântul prin decor și îți inspira o singurătate sfâșietoare. Noi, actorii din distribuție, eram atât de hotărâți să facem spectacolul și am fost atât de atenți și de uniți, încât spectacolul a ieșit. Finalul a fost făcut în ultima repetiție, dar noi toți am știut că Rică o să-l găsească, am avut încredere în el și am avut dreptate. Căderea secerată a celor trei surori era sfâșietoare fără să mai fie nevoie de monologurile de final. Simțeau fizic cum tensiunea din scenă cuprinde toată sala. Finalul era cutremurător. Acestea sunt momente de grație. Nu pot să uit repetițiile cu Aurel Manea, întâlnirea cu el m-a marcat.

M.S.: *Credeți că cei care lucrează în teatru învață să vadă lumea altfel?*

R.Z.: Sigur. Sunt obligați de ceea ce fac. Textul pe care îl joci, trebuie să ți-l asumi. Fiecare personaj, pozitiv sau negativ trebuie să ți-l justifici. Puterea de înțelegere devine mai mare și asta te modifică. Mie îmi plac foarte mult, uneori cred că cel mai mult, repetițiile. Când ai alături un regizor serios, el îți deschide ferestre pe care tu nu ai privit încă, sau, dacă ai privit, reușești să înțelegi lucruri cu care rămâi în timp. Pe vremea când am început să joc teatru, actorii obișnuiau să citească tot ce se scrisese despre autor, piesă, perioadă istorică. Repetițiile puteau fi fascinante. Stăteam o lună numai la masă, iar când treceam pe scenă știam deja cum va fi personajul. Acum mi se întâmplă să fac două repetiții la masă și să caut pe scenă. Sigur că se poate și așa, accept orice modalitate de lucru cu condiția să fie serioasă.

M.S.: *Sunteți la Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești de douăzeci și opt de ani...*

R.Z.: La Ploiești mi-am petrecut cea mai mare parte din viață. Aici mi-am crescut copiii, aici am rămas când ei au plecat. Au fost perioade bune dar și grele. De cele mai multe ori cele două au coincis. Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești, așa cum este el acum, îmi datorează și mie ceva. Nu mă refer numai la rolurile pe care le-am făcut în toți acești ani. În perioada 1983–1989, actorilor din generația mea le-a fost foarte greu. În anul 1985, Teatrul a trecut pe autofinanțare. Se vorbea foarte serios ca Teatrul din Ploiești să se desființeze și să devină o sală unde să se joace spectacole din București. Ne-am opus cu toată ființa noastră ca acest lucru să nu se întâmple. Am muncit și am răbdat. Deci dacă acest teatru există și azi acest lucru mi se datorează și mie. Pe vremea aceea, Dragoș Galgoțiu era angajat regizor la Ploiești. Împreună cu el am făcut în acei ani spectacole absolut minunate: *Domnișoara Iulia* de August Strindberg, *Mult zgomot pentru nimic*, de William Shakespeare, *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu. Ani de zile am avut costume refăcute din spectacolele vechi. Vittorio Holtier obținea niște bijuterii din costume vechi de treizeci de ani. Cum biletele erau foarte ieftine, oricât am fi jucat tot nu am fi reușit să strângem suficienți bani. Așa că am fost nevoiți să găsim alte variante de câștig. La un moment dat, un coleg a avut ideea să facem ace de pescuit, ne gândeam chiar să facem coșciuge la atelierele de tâmplărie. Domnul Corneliu Revent a avut ideea să înregistrăm benzi audio cu texte scrise de noi în care se inserau legi de protecția muncii (un fel de „unda veselă”). Acestea se vindeau la instituțiile mari, doar că noi trebuia să îi convingem pe directori să le cumpere. Eram câțiva colegi, ne îmbrăcam în ce.aveam mai bun și mai frumos, ne dădeam cu parfum și mergeam la tovarășul secretar de partid de la o mare uzină. Făceam un timp anticameră, iar apoi intram în biroul lui cald și spațios unde încercam să fim convigători deși ne simțeam umiliți. Suportam toate acestea pentru că trebuia să ne luăm salariile. Nu o făceau toți actorii, eram câțiva. Nu voi uita niciodată acele timpuri. Am povestit aceste lucruri pentru că aș vrea ca tinerii care au șansa să joace într-un teatru, să știe că sunt norocoși. Ar fi minunat dacă ei ar învăța să se bucure și ar folosi șansa de a fi pe o scenă. A fost o perioadă grea, dacă ar fi să ne amintim doar de frig și de așa-zisele vizionări externe pentru interzicerea spectacolelor. Mă bucur că am reușit să învingem noi. În anul 1989 aveam spectacole serioase și o trupă solidă. Trupa aceea s-a răspândit, mulți dintre ei au plecat în București. Apoi a urmat o perioadă proastă, eram ca într-un cerc vicios: regizorii nu veneau pentru că nu aveam actori, iar actorii nu veneau pentru că nu aveam regizori. În acei ani ne-am străduit să avem spectacole de calitate pentru a-i putea atrage pe

Cu Valentin URITESCU în *Răfuiala* de Philip Massinger

cei tineri. Este greu pentru un teatru de provincie, chiar dacă multe dintre spectacolele noastre sunt cel puțin la nivelul celor din București. Acum ne aflăm într-un moment bun al teatrului, sunt foarte mulți regizori care vor să lucreze la noi și mulți tineri absolvenți care își doresc să se angajeze la Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești. Publicul umple sălile.

M.S.: *Vorbiți cu foarte multă pasiune despre meseria dumneavoastră...*

R.Z.: Cred că este vorba de genă. Știam că voi fi actriță încă de când aveam vârsta de patru-cinci ani. Provin dintr-o familie frumoasă – învățători și profesori – pentru care cuvântul „împreună” însemna foarte mult. Frații Constantin, Ion și Nicolae Zamfirescu locuiau alături și nu erau bogați decât la suflet. În familia noastră se cânta la vioară, se recita, se dansa, se citea. Toate zilele de sărbătoare le petreceam împreună și toate se finalizau cu un spectacol. Eram cinci copii, trei mai mici și doi mai mari. Noi dădeam tonul petrecerilor. Tatăl meu avea un prieten – actor la Teatrul „Nottara” – cu o voce impresionantă. Eram copii și-mi amintesc cum, noaptea, la o mănăstire de la poalele Coziei, ne recita din *Cocoșul negru* de Victor Eftimiu și nouă ni se părea că viau munții. Atât eu cât și fratele meu eram convinși că vom face această meserie. Mama mea ar fi fost cu siguranță actriță dacă nu ar fi avut neșansa să îi moară doi frați în timpul războiului și să nu mai fie dată la școală. Ea a fost persoana care ne-a insuflat dragostea pentru citit, pentru poezie, pentru gândire. Ea m-a îndreptat spre introspecție, spre căutare. Copilăria mi-am trăit-o într-o perioadă grea, dar acum pare că tot ce ni se întâmpla nouă era foarte frumos. Am avut șansa de a copilări într-o stațiune, la Călimănești. Acolo se schimba seria de vizitatori o dată la două săptămâni. Stațiunea avea o bibliotecă excepțională ținută de două bibliotecare, mamă și fiică. Ele și-au pus toată viața acolo, achiziționau tot ce apărea nou ca literatură. Organizau seri literare. Mai întâi fratele meu Florin, cu patru ani mai mare decât mine, și apoi eu am început să avem de două ori pe săptămână spectacole de poezie. Timp de o oră, recitam unui public numeros, între cincizeci și o sută de persoane, poeziile diversilor autori. Așa am ajuns să avem și eu și Florin un repertoriu impresionant. A fost un exercițiu de patru ani fabulos. Aceasta a fost singura pregătire pe care am făcut-o pentru Institut.

M.S.: *La Institut ați avut-o profesoară pe Sanda Manu...*

R.Z.: Îmi este foarte dragă. Era dură și nimic din ce mi s-a mai întâmplat în teatru nu m-a mai mirat. Era o profesoară foarte atentă, deloc sentimentală. Lucra cu noi ca un regizor și ne obliga să gândim. Ne-a prins foarte bine. Acuratețea, claritatea le-am învățat de la ea și îi mulțumesc. Pe timpul facultății am avut ciocniri numai din privire. Nu ne certam, doar că eu știam ce gândește ea și ea ce gândesc eu. Problema era cine pleacă privirea prima. A fost mereu atât de deșteaptă încât să cedeze. În anul întâi, la prima întâlnire, m-a scos în fața clasei și mi-a spus să o fac să plângă. M-am dus în dreptul ei, m-am așezat grecește, am ridicat ușor privirea și așa, ochi în ochi, îi spuneam în gând tot felul de lucruri. Cred că ne-am privit zece minute. În clasă se făcuse liniște. Îi văd și acum ochii teribili prin ochelarii portocalii, părul tuns până sub bărbie. Era o femeie frumoasă. La un moment dat și-a rupt privirea și a spus că s-a întâmplat acolo o mică „minunăție”. Ultima ciocnire a fost în anul patru, nu eram mulțumită de rolul primit, când mi-am scos costumul de pe mine fără să zic nimic și am plecat la cabină. Sanda Manu a venit după mine. Îmi pusesem picioarele pe masa de machiaj, ea s-a așezat lângă mine în aceeași poziție și am început să ne privim prin oglindă. Am stat așa mult timp. Apoi am reluat repetiția. La examenul de diplomă am luat nota zece.

M.S.: *Spuneți că după 1989 mulți colegi au plecat în București. Dumneavoastră v-ați gândit să plecați?*

R.Z.: Am ceva amintiri despre două tentative înainte de anul 1983. Dar despre concursurile la teatrele din București... numai de bine. Mi-ar fi plăcut să fac teatru la București. Nu îmi dau seama dacă acolo aș fi avut ocazia să o fac mai bine decât la Ploiești. Uneori mă gândesc la Teatrul „Bulandra” ca la teatrul în care mi-ar fi plăcut să joc, la cel din studenția mea. Acolo am crescut noi. La Bulandra erau actori extraordinari. Întotdeauna m-am gândit că este important să îmi fac foarte bine meseria acolo unde sunt.

M.S.: *Despre familie...*

R.Z.: Mulțumesc Domnului că am o familie frumoasă. Am doi fii. Acum sunt bărbați. Unul este medic, celălalt avocat. Am o nepoțică, un soț înțelegător și deștept care este scriitor. În familia mea mi-am găsit întotdeauna refugiul și liniștea. Acasă a fost mereu cel

Cu Ioan COMAN în *Vassa Jeleznova* de Gorki

...și cu Oxana MORAVEC și Roxana IVANCIU

mai bun loc. Niciodată nu s-a stricat ceva esențial acolo și acesta este meritul soțului meu, al meu, al felului în care ne-am crescut copiii. Cuvântul „împreună” a continuat să însemne foarte mult pentru mine. Chiar dacă nu îmi place ceva în viața de afară, mă duc acasă și totul se rezolvă printr-o discuție, un sfat, printr-un simplu gest de înțelegere.

M.S.: *Urmează să aveți o premieră...*

R.Z.: Este vorba de un text pe care l-am iubit încă din facultate. Se numește *Don Juan sau dragostea pentru geometrie* al lui Max Frisch și este pus în scenă de Mariana Cămărășanu și Alexandra Penciu. Am văzut la Teatrul Act *Cui i-e frică de Virginia Woolf?* de Edward Albee și m-a impresionat spectacolul lor. Mi-a plăcut pentru că îți puteai da seama după tot ce se întâmpla pe scenă că totul este gândit și observat în amănunt. Aceasta mi se pare o mare calitate a lor. Sunt foarte atente la ceea ce faci. Eu joc *Elvira*. Spectacolul are o scenografie specială, propunerea este deosebită. Ne doresc să iasă foarte bine.

M.S.: *Aveți regrete?*

R.Z.: Da, sigur că am. Deși am încercat să trăiesc în așa fel încât să am cât mai puține. Mai bine zis am lucruri pe care mi le reproșez. Întotdeauna m-am gândit că tot ceea ce mi se întâmplă nu este numai din vina celorlalți și îmi place să cred că nu sunt dintre oamenii care repetă greșelile. Într-un fel regret că nu sunt mai bătaioasă, dar acest lucru ține de firea fiecăruia. Știu când cineva nu mă place sau nu mă înțelege. De foarte multe ori nu fac nimic ca să schimb lucrurile. Mă gândesc că el pierde. Uneori reacționez pentru a-i face să înțeleagă că nu așa stau lucrurile și regret că nu reușesc să o fac mai des. Nu pot accepta compromisurile, dar asta nu regret. Altfel nu am făcut greșeli esențiale. Am fost un om cuminte.

M.S.: *Vă doriți ceva anume personal sau profesional?*

R.Z.: Îmi doresc să mai joc mult timp, pentru că știu că mai am ce da și să rămân suficient de lucidă încât să îmi dau seama când nu mai pot. Îmi doresc să joc în spectacole bune, și la sfârșitul lor să văd pe fața spectatorilor bucuria. Este foarte important să fii sănătoasă. De la o vreme am început să apreciez foarte tare lucrul acesta.

A consemnat Mirela SANDU

Cu Nicolae URS în Casa Zoikăi de Bulgakov